

Колысайкова приповідка

Великдень в Руськім Потоці

Танька Вострогова ся барз тішыла, же на Великодні святки підуть з родічами із свого квартелю² в панелаку в Снині ку бабці і дідкови – Аньці і Василёви Капаковым, до Руського Потока. Із своїм молодшым братиком Ладём ся любили бавити у бабки і дідка на дворі, бо ся там велё набігали за курками або мачатами. Куркы собі ходили вольні по дворі, дзёбали в траві і дзёбаком выбрали глисты, або розкекешено коткодакали і натігали ся із когутом. Квочка водила за собов цілу перепуть жовтых куряток, котры ся выклювали перед пару тыжднями. Мачкы чекали на луці над погыбливима копками глины, коли ся спід землі выгребе кыртіця з малыма кыртятами, жебы їх загнали назад до їх підземного газдівства. Чорный кучерявый псик Богар бігав за дітми по цілім дворі і щастно вертів хвостиком.

Одразу вшыткы звірятка на дворі застыли од страху. Танька з Ладём позерали довкола, што ся стало, но ніч не віділи. Лем ту як блеск з ясного неба надлетів ястряб і хотів бабчиній квочці украсти єдно із ей куряток. Квочка зачала силно квокати і скакати, аж выбігла з дому бабка Аньця і кутачом³ ся загнала на ястряба, котрый з двора одлетів без курятка так скоро, як скоро і нечекано прилетів.

На дворі ся поступно вшыткы звірятка і діти спокоїли, но Ладё ся уже не хотів бавити на дворі і так доведна із бабков і сестров Таньков вошли водну до хыжы. Бабка ладила гостину на Великодню неділю і писала писанкы. Дідко штось майстровав в коморі, но кедь пришла бабка з дітми із двора, пришов і він до кухні. Танька стала бабці помагати і выберала фарбы, з котрыма мала бабка писати яйчка. Дідко з Ладём выдували суровы яйця, з котрых доведна з молоком Таньчина і Ладёва мамка Наташа варила смачну грудку на великодній стіл і на посвячіня до кошарика. Їх нянько Міро ся авкурат вернув із обходу і на стіл выкладовав то, што му мамка Наташа наказала купити. В кухні было тепло і приємно. Кедь дідко з Ладём докінчили выдуваня яець і бабка повіла, як захранила курятко перед ястрябом, ту дідко зачав повідати, як ся він сам колись давно захранив в ярнім лісі перед медведіцёв з малыма медвідятами.

Раз в нескору ярь, коли уж в Руськім Потоці давно зышов сніг із Бескіда і з валалу, выбрав ся дідко Василь до ліса на дрыва. Ліс пахнув за ялічкама, лісныма ярніма квіткама і дідкови ся легко крачало, бо му до кроку выпівовали лісны пташатка. З лісником Кеселіцём был дідко Ва-

силь догоднутый, котре дерево сі може нарізати. Был недалеко од того міста, кедь ту одразу зачув за собов якесь чудны звуки. Обернув ся і на своє несподіваня, за собов увідів велику руду медведіцю і коло нёй побіговало троє медвідят. Медведіця ся поставила на задні лабы і хотіла заучіти на дідка Василя. Не знаючі, де ся в нім набрала така одвага, на землі нашов великий конарь одломений із старого бука, загнав ся ним на медведіцю, котра несподівано цуркла і з неспокойным бручанём завела медвідята до векшой гущавы. Дідко наскоро сконртолёвав приладжене дерево і понагляв ся назад домів. За деревом пришов на другый день із своїм сыном Юрком на возі, котрый тягали два коні: руда кобыла Маргіта і таркастый біло-сивый кінь Федор. Як ся так легко подарило дідкови загнати медведіцю, ани сам не знав, но одтогды собі в лісі фурт співав, пискав, або крічав, про припад, же бы были близко звірятка. Криком бы їх выполошав і они бы ся сховали до гущавы.

Ладё позорні слухав дідкову лісну історію і гласкав го по выроблєных руках: „І я буду такой одважный як ты, дідку, кедь выросту. Як добрі, же есь ся не напудив великой медведіці. Вна може похопила, же ся ей не боіш, і зато тя вхабила на покою. Не треба ся никого і нічого бояти, бо кедь мы не хочеме никому ублизыти, так потім ани нам ся ніч зле не стане.“ Дідко, бабка і мамка прекваплєно попозерали на малого Лады, який мудрый з нёго росте хлопець. Нянько Міро і сестра Танька го погладили по густім чорнім волосю і вшыткы дале доведна приправлєвали великодню гостину і тішыли ся єден другому.

- люк -

² квартал - по словацькы: *byt*

³ кутач - *железна або деревяна палица*

Родный наш русиньскый край – обычаїв і природы рай

Русиньскы Великодні свята

Мож сміло повісти, же Великдень є у Русинів свято над святами. Великдень є про Русинів як кебы середина рока. Єден другому ся в тоты святкы здравлять: „Хрістос воскрес“ і відповідають собі: „Воистину воскрес!“

На Великодні свята ся люде ладять довго. Жены печуть паску, смачный великодній колач, варять із яець і молока солодку або солену грудку, варять шовдру. Із воды, в котрій ся варила шовдра дагде варять сметанков підбиту поливку, до котрой дають натвердо уварене яйце. Кілько є челяди, тілько яець є у поливці – каждый дістане едно до таніра з поливков. Старшы жены учать дівчата, як у воді, в котрій ся варили лупы із цибулі або цвиклы мож зварити і пофарбити яйця, званы крашанкы. Крашанкы суть еднофарбно пофарблены яйчка природным фарбивом зеленины. Но жены знають і красно писати выдуты яечны шкара-лупины так, як Вам на кінцю нашого часопису укаже Зденка, наша редакторка. Выдуты, порожні яйчка, на котры ся пише фарбным воском із шпендиком, ся звуть у Русинів писанками.

Як першый раз в Великодну неділю по штиридцять-нєвім пості задзвонить дзвін, люде в святочнім облє-чїню ідуть до церькви. Право нести паску належить газдови, або найстаршому хлопови в родині. Тот несе паску в чїстїм білім обрусї. Остатні дары дому – ковбасы, яйця (крашанкы або писанкы), грудку, масло, шовдру несе жена або ей дівка в кошарику, де є таксамо положена на посвячїня мала паска. Коло церькви стоять люде, часто в двох рядах з пасками, на каждую паску кладуть воскову запалену свічку.

Меджі Русинами были розшырены і великодні легенды, котры ся переносили з генерації на генерацію і дотримовали ся зато, жебы не притягнути ід собі нещастя, або наopak, жебы люде были щастливы. Скоро рано в неділю по літургії ся люде з церькви понагляли прийти домів чім скорше. Вірили тому, же хто домів прибігне чім скорше, тым ліпше ся му буде в тот рік вести на єго газдівстві. Кедь было в хыжі молоде дівча на отдаваня або паробок на женїня, з церькви ся домів барз понагляли. Гварило ся: хто буде дома першый, тот собі того року найде пару і вженить ся або оддасть ся.

Як приходили люде ід дому, перед порогом ся заставили і поклонили ся великоднім поздравом: „Хрістос воскрес“ і відповідали: „Воистину воскрес!“ Як пришли домів, поставили посвяченый кошарик на стіл. Господарь (газда) з нєго взяв паску і дотулив ся нєв вшиткых до-машнїх: „жебы їх люде чествовали як паску честують, похрестив і ножиком зрізав зо штирєх боків крайчїкы, котры дав худобі“. Фриштиковало ся так, же ніч із

посвяченого не сміло впасти на землю, бо ніч свячене не сміло пропасти.

Великоднє їдло

Кедь ся люде вернули із церькви, сіли собі за стіл прикритый святочным обрусом і газда – нянько, як голова родини, запалив на столі свічку. Ціла родина ся поздравить іщі раз „Хрістос Воскрес!“ і нянько розрізує свячену крашанку на тілько частей, кілько членів родини ся зышло коло стола. Потім вшиткы коштують паску – главный великодній колач, ковбасы, шовдру, грудку – сыр вареный із яйчок і молока і далшы смачны їдла.

Великодній обливаный понеділєк

Великодня неділя є у Русинів родинным святом, зато ся не ходить по гостєх. На далшый день, на Великодній, Світлый або Обливаный ці Поливаний понеділєк хлопці і хлопы ходять поливати жены і дівкы з родини або такы дівкы, котры ся їм люблять. А хрестны матери, теты, бабки, дівкы дарують хлопцям за поливаня крашанкы або писанкы. Хлопы і хлопці ходять поливати дополідне (дообїду) а пополідне (пообїді) ходять по гостєх уже і жены з родини. Дівкы донедавна ходили поливати хлопців у віторок, но тот обычай поступно вымерать.

У Великодній понеділєк в дакотрых русиньскых ре-гіонох, главні на Закарпатю, бють парібци до дзвонів. Тото можуть робити лем в тот єдиный день в році, бо інакше дзвонять на церьковных дзвонах – дзвонарі. А хто через Пасху постоїть під дзвоном, буде міцным і здоровым цілый рік, так собі даколи думали нашы русиньскы предкы.

-люк-

Гімна Русинів

Я Русин був, єсьм і буду

Слова: Александер Духновіч,
Музична управа: Владімір Любімов

Я Русин був, єсьм і буду,
я родив ся Русином.
Честный мой род не забуду,
остануть єго сыном.

Коль першы раз отворив рот,
руськое слово прорік.
На азбуці першы мой пот
з молодого чела тік.

Русин був мой отець, мати,
руськая вся родина.
Русины сестры і браты
і шырока дружина.

Великий мой род і славный,
міру есть современный.
Духом і силою славный
всім народам приємный.

Я світ узрів під Бескідом,
Першы водзух руський ссав.
І кормив ся руським хлібом,
Русин мене колывав.

Maestoso

S
A
T
V

Я Русинъ былъ, есьмъ и бу - ду, я родился Ру - си - номъ,
честный мой родъ не за - бу - ду, остануть е - го сы - номъ,
честный мой родъ не за - бу - ду, остануть е - го сы - номъ.

КОЛЫСАЙКОВЫ ВІТЯЗІ:

В минулорічних числах Колысочки вам Колысайко вказав, яке небезпечно є вышмарівати делемяке сміття до нашої прекрасной природы. Зато треба сортовати сміття і одпад, бо в природі ся барз довго розкладує і з тридженного одпаду мож реціклацієв виробити новы матеріалы. Но поступно люде зістили, же уж не стачить одпад лем сортовати, але не треба го в першім ряді вытваряти.

Колысайко вам, діти, порадить, як одпад обмеджовати і не вытваряти го:

1. Мож купувати уже хосноване шматя і предмети до обыстя з другой руки. Мамка може перешыти ношене облечіня про вас або ваших молодших сороденців. Вы самы сі можете поправити старшы грачкы, жебы вам родічі не мусили купувати фурт новы.
2. Най ваши родічі не купують балены готовы виробкы в пластох, радше най куплять одважены в ободі продукты. Воду пийте чісту – з водоводу, не з пластовых флашок.

3. До обходу носьте властны полотнятны ташкы, не купуйте ігелитовы ташкы, котры потім літають по цілім місті, но докінця і в лісі, на луці, плавають в наших ріках і в океанох.
4. Своє старе облечіня або грачкы даруйте молодшым сороденцям або молодшым камаратім, або їх даруйте на харіту.
5. Предметы дома хоснуйте веце років а кедь ся погублять, може їх ваш нянько (татко) за вашой помочі поправити, або їх дайте поправити майстрім ремеселникім.
6. Папірь в обыстю мож хосновати на розлічны способы. Новинкы наперед прочітають ваши родічі, потім з нима мож підпалити огонь в пецу або в козубі, а кедь не маєте пець або козуб, так їх однесьте до зберу або до контейнера про сепарованный одпад.
7. Пийте каждый день молоко і їдьте йогурты, но баксічкы од молока і вершкы од йогурту зберайте в школі і вертайте фабрикам, котры молоко і йогурты вырабляють. Келімкы од йогурту дайте до одпаду на пласты.
8. Давайте позор на книжкы зо школы, жебы їх по вас могло хосновати іщі велє далшых школярів.

-люк-

Дітьські гри з Колысайком

ТАЙНІЧКА Юрка Харитуна

Будитель Духновіч
Із села _____
Я Русин був – чути
Їго мудры слова

1.

2.

3.

4.

5.

6.

1				
2				
3				
4				
5				
6				

Задачі

Што куплю дїтині
на народенины?
Радить Колысайко:

ПО_ЛАД
ПР_ТИК
ТО_ОЛЯ
ХА_КА
КЛ_Н

БУ_ВА
КО_АРЬ
ГР_ВА
РУ_А
СО_БРА
ПЛ_Г

ЛА_ПА
ХМ_РА
КО_МАР
СО_ОЛ
СЛ_ВО

Не зышло насїня в грядках,
ани буквы в рядках
Новы заспїваме
і радость з них майме

Б) НАША ШКОЛА

Знаю прочітати,
знаю написати
і русиньскы слова
В школі ся їх учу
у селі _____

Б	У	К	В	А
А	Т	Л	А	С
О	М	Е	Г	А
Т	И	Н	Т	А
Ш	К	О	Л	А
Л	А	В	К	А
К	Л	А	С	А

Скороговоркы подля Юрка Харитуна

Святый вечур – святив бы-сь ся,
а великдень – не снів бы-сь ся.
Рукавічки выруковічкованы.
Шыло в торбі было, шыло торбу продїравило.
Круть, круть, і пліт закруть.

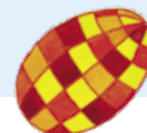
Мачка біла
чорну мыш зїла.
Пришла коза –
мачку на рогы зділа.
Пришов вовк –
козу стовк.
Коза: „Ме-е-е“!
Бо вовк з нїй скору дре.

Горнець не додрутований про воловаря⁴.
Тогды колибу рубали, коли кобылу ковали.
Рыло рыло, тай порыло.
Коропатый⁵ коропату покрупив.
Цилип⁶ прилип.
Краджене не гладь, кладжене не крадь.
Догалеровав з галерами.
Кебы мед ріс, та бы-м выріс.
Я ёму муху їмив.
Была біла біда. Біла біда біду біла.

⁴ воловарь – пастырь волів

⁵ коропатый – малый

⁶ цилип – шапка

В)
Хто бы, діти, здогадав,
што малярь намалёвав?
Здогадати буде байка,
кедь маеме Колысайка.

Вісемнапрячник

Юрка Харитуна і Зденки Цітрякової

Таку красу роблять
діточки і мамки.
В кошариках паски,
коло них _____.

АНЦЯ, БАРАН, БРАТ, ВЕЛИКДЕНЬ,
ВІВЦЯ, ВОРГЫ, ГАЧА, ГОРНЯ,
КАЛАП, КВАПЛЯ, КВАСОК, КІНЬ,
КНИГА, КРЯЧОК, ЛАСКА,
ПЛАНКА, ПІРЯ,
РІСУНОК, РОВИНА,
СОЙКА, СОСНА,
ТЕЛЯ, ЯСЛІ

П	К	Ї	А	И	Б	Р	А	Т	Ы
Я	С	О	Л	Н	І	А	Е	Г	П
Л	Я	А	С	С	С	Л	Р	П	Л
П	Н	Н	У	А	Я	О	И	А	А
А	Р	Н	Ч	Ц	В	С	С	Г	Н
В	О	А	В	И	А	К	К	И	К
К	Г	І	Н	Н	А	Я	Ц	Н	А
І	В	А	К	О	Ч	Я	Р	К	Л
Н	Ы	А	К	Й	О	С	У	І	А
Ь	Н	Е	Д	К	И	Л	Е	В	П

Гра з Юрком Харитуном

Закачай коцку од 1 до 6. І яке число буде на верху, таку будете грати гру.

1. Природа, звірята
2. Міста, села, країны, рікы
3. Што маєме дома, на дворі, в школі
4. Мена, прызвіска, професії
5. ? – што самы хочете
6. Овочина, зеленина, што можеме їсти, пити

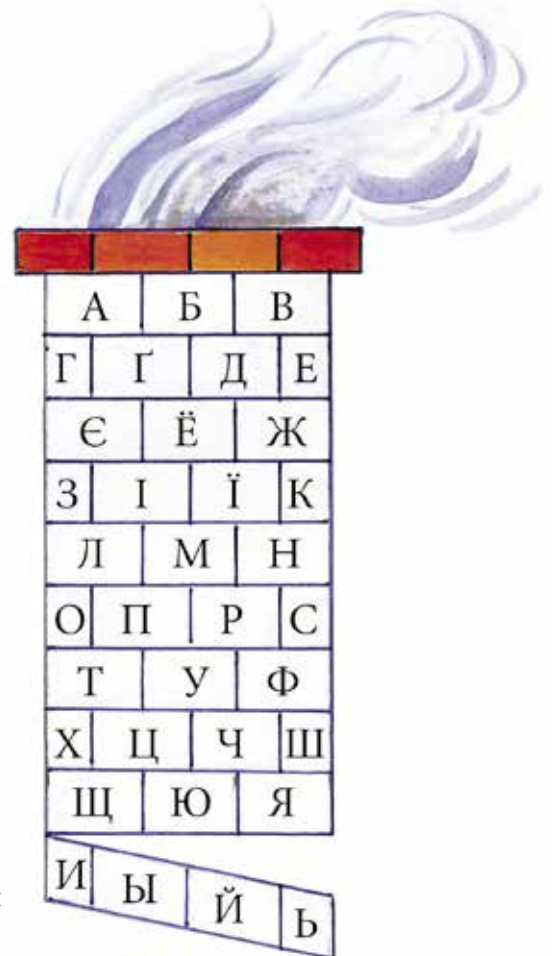

На комині, то не цеглы,
Але він стоїть
Мурник, віджу, кладе буквы
–
Цілий алфавіт
Понад стріху, то не гавран,
Але дым летить
Буде тепло у хыжочці,
У пецу горить

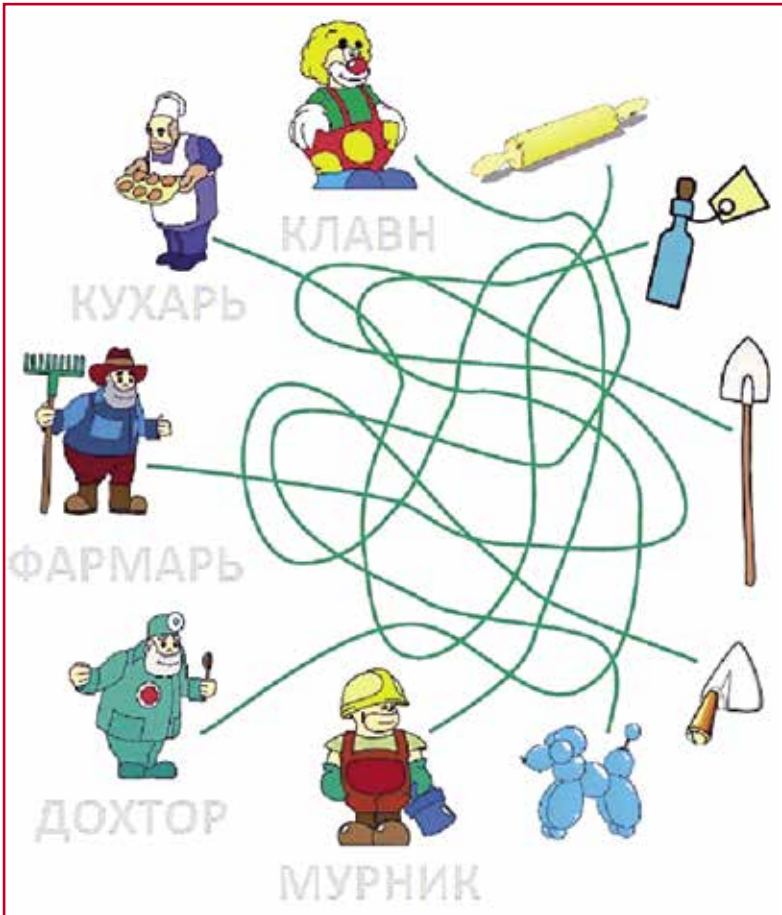
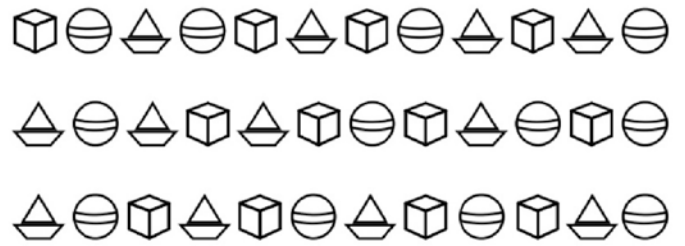
Намалёваний комин, а в нїм бувкы русиньского алфавіту
Діти подля того, яку мають тему на таку букву говорять слова.
Мурник на комині букву зафарбить. Мурником може быти школярь
і учителька, учитель... Комин може стояти, але може ся і звалити, коли
не суть зафарблены вшыткы буквы. Выпробуйте!

Колысайко Вам поможе: наприклад гра число 1:

агат, бучок, вовк, гад, горіла, дятель, екологія, еден, ёносфера, жаба,
зайчик, ігліця, їжак, камзік, ліс, мроз, налпа, олива, парк, рысь, сосна,
тулень, урода, фікус, хотарь, цап, чїстина, шанець, щур, юг, ярок.
Має быти 31 бучк, бо на буквы И, Ы, Й і Ь слова не пишеме.

6. Коло прямоугоника є представлена комбінація предметів. Найди таку саму комбінацію всередині прямоугоника і підкресли її.

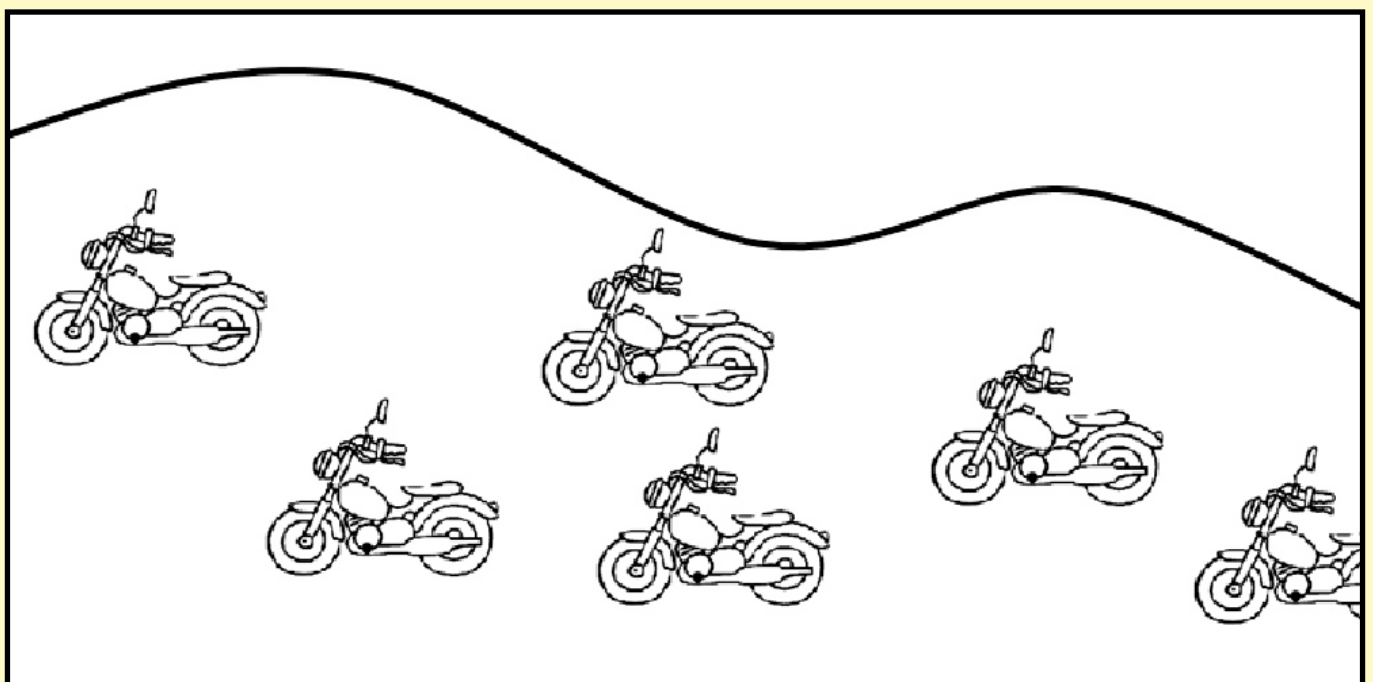
7. Назви професії людей на рисунках і розповідь що вони роблять. Фарбками обиди назви професій і доджки од робітників к їх інструментам.

8. Прочитай речіня і правильно выфарбий моторкы.

Зелена моторка іде позад жовтой моторкы. Помаранчова моторка іде перед синёв моторков. Червена моторка уж скоро догонила фіялову моторку. Жовта моторка є найближе до ціля. Якой фарбы є моторка, котрій не видно ціле колесо?

-зц-

Зробіть собі самі

Великодні писанки

Подьме собі ведно виробити великодні писанки. Колись наші бабки красили яйця, наприклад у варених луках із цибулі, причім яйця ся сфарбили до червена або до руда. Таким великоднім яйцкам зафарбленим єдною фарбою мы Русины гвариме – крашанки. Але мож было тыж писати яйця з пчолім воском. По русиньскы гвариме – писанки. Мы днесь маєме уж і дофарблєваний воск у восковках, з котрыма рисуєме на годинах вытварной выховы. З такыма фарєбныма восковками собі днесь зробиме писанку, котру можеме дакому дарувати і тым го порадовати.

робити чім скоріше, бо воск нам буде на шпендлику скоро тугнути і не буде ся ним дати писати.

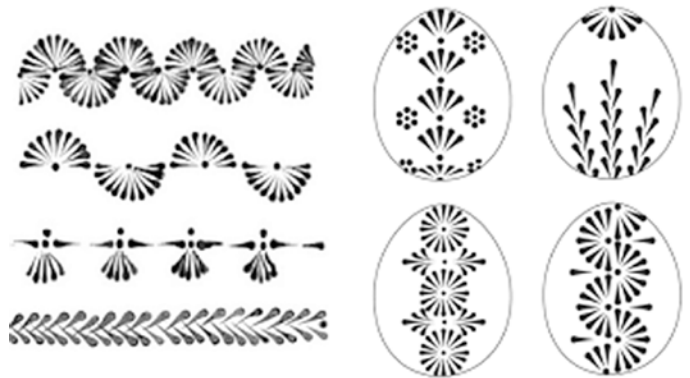
3. Таким способом можеме на яйчко наносити розлічны взоры, наприклад такы стрішкы, як суть на рісунку. Кедь уж будеме мати руку вытреновану, так можеме пробовати робити і загнуты чаркы, а з них рісовати наприклад сердечка.

4. Писанки можеме робити і з веце фарбами, але треба памнятати, же на каждую фарбу треба мати окрему бляшку або цілый каганчик і окремый блайвас з шпендликом, бо кедысь робили з єдным, так ся нам може

БУДЕ НАМ ТРЕБА: Выдуду шкаралупинку з білого яйця або зафарблену акрілову фарбу; восковку, чаєву свічку; каганець з рівним бляшаным вершком; тічинковий клей; блайвас / тушку з гумов на кінцю; шпендик; шваблїкы.

ПОСТУП: 1. Наперед собі з бляшаного обалу выбереме єдну чаєву свічку, жебы нам зістала лем бляшка. Потім собі тоту бляшку з тічинковим ліпидлом наліпиме на рівну плоху вершка од каганця, в котрім є свічка. Кедь буде свічка у каганцю горіти, ліпидло з бляшков ся на вершок припече. Робиме так зато, жебысьме потім горячий воск не выляляли, як до нєго будеме мочити шпендик. Другу чаєву свічку запалимє і даме днука до каганця. Тоту свічку, котра там была, выбереме і можеме єй выхосновати другыраз, кедь наприклад підеме на цінтерь, бо єй не мож палити в хыжі. Барз бы нас з нєй боліла голова і могли бысьме ся приотровити. До порожнєй бляшки од свічки даме одломлену восковку і почекаєме, докы ся розтопить.

розтоплена восковка єдна од другой зафарбити і уже не буде така шумна, яксьме хотіли. Є много взорів котры мож на писанки писати а дакотры з них мають і свое значіня. Наприклад, колосы ся на писанки рісовали, жебы принесли уроду. Сердечка, кедь хотіло дівча на „поливаний понеділок“ хлопцєви тайно повісти, же ся їй любить.

5. Так маєме приправлену писанку до великоднєго кошарика, або як дарунок про поливача ці камаратів, або про родину.

-зц-

2. До розтопленого воску намочимє блайвас/тушку, до котройсьме запіхли шпендик і мало потримлєме в горячєм воску, жебы ся і шпендик нагрів. Потім, блайвасом колмо на яйчко тягаєме смужкы, або робиме точки. Треба то

